

Sobre el pàrenostre

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

"Pare nostre, el que esteu en els cels"

És el nostre Pare; en nosaltres no hi ha res real que no procedeixi d'ell. Som seus. Ens estima, ja que s'estima i som seus. Però és el Pare que està en els cels. No pas en cap altre lloc. Si ens pensem tenir un Pare aquí baix, no és pas ell, és un Déu fals. No podem fer-hi ni un pas, cap a ell. Verticalment, no hi caminem pas. Només podem adreçar-hi l'esguard. No hem pas de fer-ho, de cercar-lo, hem de canviar només la direcció de l'esguard. És cosa seva, de cercar-nos. N'hem d'estar contents, de saber que és infinitament fora del nostre abast. Així, tenim la certesa que el mal que duem a dins, fins si submergeix tot el nostre ésser, no solla gens la puresa, la felicitat, la perfecció divines.

ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

"sigui santificat el vostre nom"

Només Déu té el poder d'anomenar-se a si mateix. El seu nom no és pas pronunciable, per llavis humans. El seu nom és la seva paraula. És el Verb. El nom d'un ésser qualsevol és un intermediari entre l'esperit humà i aquest ésser, l'única via per la qual l'esperit humà en pot copsar alguna cosa, d'aquest ésser, si és absent. Déu és absent; està en els cels. El seu nom és l'única possibilitat que té l'home d'accedir a ell. És el Mediador. L'home hi té accés, a aquest nom, tot i que també és transcendent. Lluu en la bellesa i l'ordre del món, i en la claror interior de l'ànima humana. Aquest nom és la mateixa santedat; fora d'ell no n'hi ha, de santedat; no ha de ser pas santificat, doncs. En demanar aquesta santificació, demanem allò que, eternament, és amb una plenitud de realitat a què no tenim el poder d'afegir o treure ni un infinitèsim. Demanar allò que és, allò que és realment, infal·liblement, eternament, de manera totalment independent de la nostra demanda, és la demanda perfecta. No ens podem pas impedir de desitjar; som desig; però aquest desig, que ens clava a l'imaginari, al temps, a l'egoisme, si el fem passar sencer dins aquesta demanda, podem fer-ne un alçaprem que ens arrenqui de l'imaginari per entrar al real, del temps per l'eternitat, i ens tregui de la presó del jo.

ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου

"vingui el vostre regne"

Ara es tracta d'alguna cosa que ha de venir, que no és aquí. El regne de Déu és l'Esperit Sant omplint completament tota l'ànima de les criatures intel·ligents. L'Esperit bufa on vol.

Només podem fer que cridar-lo. Fins i tot no cal pas pensar de manera particular a cridar-lo damunt d'un mateix, ni damunt de tal o tals altres, ni damunt de tothom, sinó purament i simplement cridar-lo; que pensar en ell sigui una crida i un crit. Com quan hom es troba al límit de la set, que està malalt de set, que ja ni s'afigura l'acte de beure en relació a si mateix, ni fins i tot en general l'acte de beure. S'afigura solament l'aigua, l'aigua en si, i aquesta imatge de l'aigua és com un crit de tot l'ésser.

γενηθήτω τό θέλημα σου
"faci's la vostra voluntat"

Només estem absolutament, infal·liblement segurs de la voluntat de Déu pel que fa al passat. Tots els esdeveniments que s'han produït, els que siguin, són conformes a la voluntat del Pare omnipotent. Això és implicat per la noció d'omnipotència. L'esdevenidor, el que hagi de ser, també un cop acomplert s'haurà acomplert conforme a la voluntat de Déu. No hi podem afegir ni treure'n res, d'aquesta conformitat. Així, després d'una embranzida de desig cap al possible, de bell nou, en aquesta frase, demanem allò que és. Però no pas ja una realitat eterna com la santedat del Verb. Ací l'objecte de la demanda és allò que es produeix en el temps. Però en demanem, d'allò que es produeix en el temps, la conformitat infal·lible i eterna amb la voluntat divina. El desig, després d'haver-lo arrencat del temps amb la primera demanda per aplicar-lo a l'etern, i d'haver-lo així transformat, el reprenem, esdevingut ara en certa manera etern, per aplicar-lo de bell nou al temps. Llavors, el desig travessa el temps per trobar-hi, darrere, l'eternitat. És el que arriba quan sabem fer, de tot esdeveniment acomplert, sigui el que sigui, un objecte de desig. Aquí hi ha una cosa tota altra que la resignació. Fins i tot el mot d'acceptació és massa feble. Cal desitjar que tot el que s'ha produït s'hagi produït, i no altra cosa. No pas perquè el que s'ha produït estigui bé, als nostres ulls; sinó perquè Déu ho ha permès, i perquè l'obediència a Déu del curs dels esdeveniments és per si mateixa un bé absolut.

ὡς εν ουρανῶ και επί γῆς
"així a la terra com al cel"

Aquesta associació del nostre desig a la voluntat omnipotent de Déu s'ha d'estendre a les coses espirituals. Les nostres puges i baixes espirituals i les dels éssers que estimem tenen una relació amb l'altre món, però són també esdeveniments que es produeixen aquí baix, en el temps. A aquest títol, són detalls en la immensa mar dels esdeveniments, sacsejats amb tota aquesta mar conformement a la voluntat de Déu. Com que els nostres defalliments passats s'han produït, hem de desitjar-ho, que s'hagin produït. Hem d'estendre aquest desig a l'avenir per al dia en què haurà esdevingut passat. És una correcció necessària a la demanda de la vinguda del regne de Déu. Hem d'abandonar tots els desigs pel de la vida eterna, però hem de desitjar la mateixa vida eterna amb renunciament. No ens hem d'agafar ni tan sols al despreniment. L'interès per la salvació és encara més perillós que els altres. Cal pensar en la vida eterna com es pensa en l'aigua quan es mor de set, i alhora desitjar per a si i per als éssers

estimats la privació eterna d'aquesta aigua abans que no el sadollament en contra de la voluntat de Déu, si és que tal cosa fos concebible.

Les tres demandes precedents tenen relació amb les tres Persones de la Trinitat, el Fill, l'Esperit Sant i el Pare, i també amb les tres parts del temps, el present, l'esdevenidor i el passat. Les tres demandes que segueixen apunten a les tres parts del temps més directament i en un altre ordre: present, passat, esdevenidor.

τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον

"El nostre pa, el sobrenatural, doneu-nos-el avui"

Crist és el nostre pa. Només el podem demanar per ara. Car sempre és aquí, a la porta de la nostra ànima, que vol entrar, però sense violar el consentiment. Si consentim que entri, entra; a la que ja no volem, tot seguit se'n va. No podem pas lligar avui la nostra voluntat de demà, fer avui un pacte amb ell perquè demà sigui en nosaltres fins i tot malgrat nosaltres. El nostre consentiment a la seva presència és la mateixa cosa que la seva presència. El consentiment és un acte, només pot ser actual. No ens ha estat pas donada, una voluntat que es pugui aplicar a l'esdevenidor. Tot el que en la nostra voluntat no és eficaç és imaginari. La part eficaç de la voluntat és eficaç immediatament, la seva eficàcia no és pas distinta de si mateixa. La part eficaç de la voluntat no és pas l'esforç, que s'adreça a l'esdevenidor. És el consentiment, el sí del matrimoni. Un sí pronunciat a l'instant present per a l'instant present, però pronunciat com una paraula eterna, car és el consentiment a la unió de Crist amb la part eterna de la nostra ànima.

Necessitem pa. Som éssers que traiem contínuament la nostra energia del defora, ja que a mesura que la rebem l'exaurim amb els esforços que fem. Si la nostra energia no és pas quotidianament renovada, acabem no tenint força i incapços de moure'ns. A part de l'aliment pròpiament dit, en el sentit literal del mot, per a nosaltres tots els estimulants són deus d'energia. Els diners, els ascensos, la consideració, les condecoracions, la celebritat, el poder, els éssers estimats, tot allò que posa en nosaltres capacitat d'obrar és com pa. Si una d'aquestes afeccions penetra profundament dins nostre, fins a les arrels vitals de la nostra existència carnal, la seva privació ens pot abatre i fins i tot fer-nos morir. D'això se'n diu morir de tristesa. És com morir de fam. Tots aquests objectes d'afecció constitueixen, amb l'aliment pròpiament dit, el pa d'aquí baix. Depèn enterament de les circumstàncies que ens sigui acordat o refusat. No hem de demanar res, pel que fa a les circumstàncies, sinó que siguin conformes a la voluntat de Déu. No l'hem pas de demanar, el pa d'aquí baix.

Hi ha una energia transcendent, la deu de la qual és al cel, que raja en nosaltres només que ho desitgem. És verdaderament una energia; executa accions per mitjà de la nostra ànima i del nostre cos.

L'hem de demanar, aquest nodriment. A la que el demanem, i pel sol fet de demanar-lo, sabem que Déu ens el vol donar. No hem de suportar de passar un sol dia sense. Car, quan les energies terrestres, sotmeses a la necessitat d'aquí baix, alimenten totes soles els nostres actes, no podem fer ni pensar més que el mal. "Déu vegé que les malifetes de l'home es multiplicaven damunt la terra, i que el producte dels pensaments del seu cor era constantment, solament

dolent." La necessitat, que ens força al mal, ho governa tot, en nosaltres, tret de l'energia de dalt al moment que entra dins nostre. No en podem pas fer provisions.

καὶ ἄφεσ ἡμῖν τὰ οφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς οφειλέταις ἡμῶν
"i perdoneu els nostres deutes, així com també nosaltres hem perdonat els dels nostres deutors"

En dir aquestes paraules, cal ja haver perdonat tots els deutes. No és pas solament la reparació de les ofenses que pensem haver patit. És també el reconeixement del bé que pensem haver fet i, en general, tot allò que esperem dels éssers i les coses, tot el que creiem que se'ns deu, allò de què l'absència ens faria sentir frustrats. Són tots els drets que creiem que el passat ens dona damunt l'esdevenidor. Primerament, el dret a una certa permanència. Quan hem gaudit d'alguna cosa durant molt de temps, creiem que és nostra i que la sort ens deu de deixar-nos-en continuar gaudint. Després, el dret a una compensació per cada esforç, sigui quina sigui la naturalesa de l'esforç: treball, sofriment o desig. Cada vegada que un esforç surt de nosaltres i l'equivalent d'aquest esforç no torna a nosaltres sota la forma d'un fruit visible, tenim un sentiment de desequilibri, de buit, que ens fa creure que ens roben. L'esforç de patir una ofensa ens fa esperar el càstig o les excuses de l'ofensor, l'esforç de fer el bé ens fa esperar el reconeixement de l'agraït; però això són solament casos particulars d'una llei universal de la nostra ànima. Cada vegada que alguna cosa ha sortit de nosaltres tenim absolutament necessitat que almenys l'equivalent entri dins nostre i, com que en tenim necessitat, creiem tenir-hi dret. Els nostres deutors són tots els éssers, totes les coses, l'univers sencer. Creiem que som creditors de totes les coses. En tots els crèdits que creiem posseir, sempre es tracta d'un crèdit imaginari del passat sobre l'esdevenidor. És a aquest crèdit, que cal renunciar.

Haver perdonat els nostres deutors és haver renunciat en bloc a tot el passat. Acceptar que l'esdevenidor sigui encara verge i intacte, rigorosament lligat al passat amb lligams que ignorem, però totalment lliure dels que la nostra imaginació creu imposar-li. Acceptar la possibilitat que arribi —i en particular que ens arribi— qualsevol cosa, i que el dia de demà, de tota la nostra vida passada, en faci una cosa estèril i vana.

Renunciant d'una vegada a tots els fruits del passat sense excepció, podem demanar a Déu que els nostres pecats passats no facin entrar a la nostra ànima els seus miserables fruits de mal i d'error. Mentre ens aferrem al passat, ni Déu no la pot impedir, en nosaltres, aquesta horrible fructificació. No ens podem agafar al passat sense agafar-nos als nostres crims, ja que el més essencialment dolent en nosaltres ens és desconegut.

El principal crèdit que creiem tenir sobre l'univers és la continuació de la nostra personalitat. Aquest crèdit implica tots els altres. L'instint de conservació ens fa sentir aquesta continuació com una necessitat, i ens pensem que una necessitat és un dret. Com el mendicant que deia a Talleyrand "Monsenyor, he de viure" i al qual Talleyrand responia "No en veig pas la necessitat". La nostra personalitat depèn enterament de les circumstàncies exteriors, que tenen un poder il·limitat d'esclafar-la. Però ens estimariem més morir que no pas reconèixer-ho. L'equilibri del món és per a nosaltres un corrent de circumstàncies tal que la nostra personalitat resta intacta i sembla pertànyer-nos. Totes les circumstàncies passades que han ferit la nostra personalitat ens semblen ruptures d'equilibri que infal·liblement un dia o altre han de

ser compensades per fenòmens en sentit contrari. Vivim de l'espera d'aquestes compensacions. La proximitat imminent de la mort és horrible sobretot perquè ens força a saber que aquestes compensacions no es produiran pas.

El perdó dels deutes és el renunciament a la pròpia personalitat. Renunciar a tot allò que s'anomena jo. Sense excepció. Saber que en això que s'anomena jo no hi ha res, cap element psicològic, que les circumstàncies exteriors no puguin fer desaparèixer. Acceptar-ho, això. Estar-ne content, que sigui així.

Les paraules "faci's la vostra voluntat", si hom les pronuncia amb tota l'ànima, impliquen aquesta acceptació. És per això que podem dir, poc després, "hem perdonat els nostres deutors".

El perdó dels deutes és la pobresa espiritual, la nuesa espiritual, la mort. Si acceptem completament la mort, podem demanar a Déu de fer-nos reviure purs del mal que duem a dins. Car demanar-li de perdonar-nos els deutes és demanar-li d'esborrar el mal que duem a dins. El perdó és la purificació. El mal que duem a dins i hi resta, ni Déu no el té, el poder de perdonar-lo. Déu ens ha perdonat els nostres deutes quan ens ha posat en l'estat de perfecció.

Abans d'això, Déu ens perdona els nostres deutes parcialment, en la mesura que perdonem els nostres deutors.

καί μή εισενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλά ῥύσαι ἡμᾶς ἀπό τοῦ πονηροῦ
"i no ens llanceu en la prova, ans protegiu-nos del mal"

L'única prova, per a l'home, és trobar-se abandonat a si mateix en contacte amb el mal. El no-res de l'home és aleshores experimentalment verificat. Encara que l'ànima hagi rebut el pa sobrenatural al moment de demanar-lo, la seva joia va barrejada amb por perquè només l'ha pogut demanar per al present. L'esdevenidor continua essent temible. No el té pas, el dret de demanar pa per a l'endemà, però expressa la seva por en forma de súplica. Acaba així. El mot "Pare" ha començat la pregària, el mot "mal" l'acaba. Cal passar de la confiança a la por. Tan sols la confiança dóna prou força perquè la por no sigui causa de caiguda. Després d'haver contemplat el nom, el regne i la voluntat de Déu, després d'haver rebut el pa sobrenatural i d'haver estat purificada del mal, l'ànima està preparada per a la verdadera humilitat, que corona totes les virtuds. La humilitat consisteix a saber que en aquest món tota l'ànima, no solament allò que anomenem el jo, en la seva totalitat, sinó també la part sobrenatural de l'ànima, que és Déu present en ella, és sotmesa al temps i a les vicissituds del canvi. Cal acceptar absolutament la possibilitat que tot allò que és natural en un mateix sigui destruït. Però cal acceptar i rebutjar alhora la possibilitat que la part sobrenatural de l'ànima desaparegui. Acceptar-la com a esdeveniment que només es produiria conformement a la voluntat de Déu. Rebutjar-la per ser una cosa horrible. Cal tenir-ne por; però que la por sigui com l'acabat de la confiança.

Les sis demandes es responen de dues en dues. El pa transcendent és la mateixa cosa que el nom diví. És allò que opera el contacte de l'home amb Déu. El regne de Déu és la mateixa cosa que la seva protecció estesa damunt nostre contra el mal; protegir és una funció reial. El perdó dels deutes als nostres deutors és la mateixa cosa que l'acceptació total de la voluntat de Déu. La diferència és que en les tres primeres demandes l'atenció és girada només cap a Déu.

En les tres darreres, hom torna a girar l'atenció sobre si per obligar-se a fer d'aquestes demandes un acte real, no pas imaginari.

En la primera meitat de la pregària, hom comença per l'acceptació. Després, hom es permet un desig. Després, el corregeix retornant a l'acceptació. En la segona meitat, l'ordre és canviat; hom acaba amb l'expressió del desig. És que el desig ha esdevingut negatiu; s'expressa com una por; per consegüent, correspon al grau més alt d'humilitat, que és el que convé per a acabar.

Aquesta pregària conté totes les demandes possibles; no es pot concebre pregària que no hi sigui ja implícita. És a la pregària com Crist a la humanitat. És impossible de pronunciar-la una vegada, posant en cada mot la plenitud de l'atenció, sense que un canvi potser infinitesimal, però real, s'operi en l'ànima.

Nota del traductor:

1.- Aquest text, Simone Weil l'escrigué, a Marsella, el maig del 1942.